

INFORMACIJA

o Okvirnoj konvenciji Savjeta Evrope o vještačkoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava

Na četvrtom Samitu Savjeta Evrope održanom u Rejkjaviku 16-17. maja 2023. godine usvojena je deklaracija *Ujedinjeni u našim vrijednostima* sa pratećim dokumentima, koja se fokusira na jačanje konvencijskog sistema kao temeljnog okvira zaštite ljudskih prava, uz naglasak na potrebu finalizacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope o vještačkoj inteligenciji.

Na tom tragu, Okvirnu konvenciju Savjeta Evrope o vještačkoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava izradilo je 46 država članica Savjeta Evrope, uključujući Crnu Goru, uz učešće svih država posmatrača kao i Evropske unije, a učestvovao je značajan broj država koje nisu članice.

Komite ministara Savjeta Evrope je na 133. sjednici, 17. maja 2024. godine, usvojio Okvirnu konvenciju Savjeta Evrope o vještačkoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava, koja predstavlja prvi međunarodni pravno-obavezujući ugovor u ovoj oblasti.

Okvirna konvencija dopunjuje postojeće međunarodne standarde o ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava, i ima za cilj da popuni sve pravne praznine koje mogu proizaći iz brzog tehnološkog napretka, te da osigura da aktivnosti unutar životnog ciklusa sistema vještačke inteligencije (AI) budu u potpunosti u skladu s ljudskim pravima, demokratijom i vladavinom prava.

Kako bi izdržala test vremena, Okvirna konvencija ne reguliše tehnologiju i u suštini je tehnološki neutralna. Okvirna konvencija pokriva upotrebu sistema vještačke inteligencije od strane javnih vlasti i privatnog sektora, dok se ne primjenjuje na pitanja nacionalne odbrane niti na istraživačke i razvojne aktivnosti, osim kada testiranje AI sistema može imati potencijal da ometa ljudska prava, demokratiju ili vladavinu prava.

U cilju obezbjeđivanja pune implementacije Okvirne konvencije, uspostavljen je mehanizam za nadzor/praćenje, odnosno Konferencija Strana, koju čine zvanični predstavnici Strana Konvencije (država potpisnica) kako bi se utvrdilo u kojoj se mjeri njene odredbe sprovode. Njihovi nalazi i preporuke pomažu da se osigura usklađenost država sa Okvirnom konvencijom i garantuje njenu dugoročnu efikasnost.

Okvirna konvencija je otvorena za potpisivanje tokom održavanja neformalne konferencije ministara pravde zemalja članica Savjeta Evrope u Viljnusu (Litvanija), 5. septembra 2024. godine.

Da bi stupila na snagu potrebno je da konvenciju ratifikuje pet država potpisnica od čega najmanje tri države članice SE. Od 5. septembra 2024. godine, zaključno sa 25. oktobrom, Okvirnu konvenciju potpisale su: 1. EU u ime država članica, 2. SAD, 3. Andora, 4. Gruzija, 5. Island, 6. Norveška, 7. Moldavija, 8. San Marino, 9. UK i 10. Izrael.

Imajući u vidu značaj donošenja prvog pravno-obavezujućeg dokumenta u oblasti vještačke inteligencije, proaktivna saradnja i partnerski odnos Crne Gore sa Savjetom Evrope podrazumijeva našu opredijeljenost da, kao odgovorna članica Organizacije, pružimo doprinos na planu regulisanja transformativne uloge vještačke inteligencije po svako društvo i globalnu zajednicu u cjelini.

U tom smislu, pristupanje ovom pravnom mehanizmu predstavlja priliku za potvrđivanje posvećenosti naše države ciljevima i strateškim prioritetima Organizacije, odnosno unapređenju stanja u oblasti vještačke inteligencije i ljudskih prava, demokratije i vladavine prava.

Rano potpisivanje od strane Crne Gore bilo bi važan signal posvećenosti Crne Gore da sprovodi sve međunarodne obaveze i osigura efektivan i pravovremeni nacionalni odgovor na savremene globalne izazove. Istovremeno, ovim će se dodatno potvrditi spremnost Crne Gore, kao lidera u procesu integracije u EU, da se usklađuje sa standardima EU (Okvirna konvencija Savjeta Evrope je u potpunosti kompatibilna sa pravom EU i pravnim okvirom koji reguliše oblast vještačke inteligencije) i drugih savezničkih država u oblastima od značaja za zajedničku saradnju.